

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน คณะรัฐมนตรี และหนังสือพิมพ์ ปฏิบัติงานในการอภิปรายทั่วไป อย่างมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติและสังคมอย่างไร

จากการอภิปรายทั่วไป จำนวน 45 ครั้ง ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาวิเคราะห์ 3 ครั้ง คือ การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490, ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 และครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 ในการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักการเมือง ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวิเคราะห์จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1) ข้อกล่าวหา/ข้อซักถามต้องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (accountability) ของคณะรัฐบาล และถ้าเป็นข้อโต้ตอบการกล่าวหา/คำตอบชี้แจงต้องมีเจตนาโต้ตอบข้อกล่าวหา/ข้อซักถามของ ส.ส. ฝ่ายค้าน

2) คำอภิปรายต้องเป็น “ความจริง”

3) คำอภิปรายต้องไม่ละเมิดข้อบังคับการประชุมฯ

การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2490 รูปแบบของคำอภิปรายเป็นการซักถาม-คำตอบชี้แจง การใช้เหตุผล ส.ส. ฝ่ายค้านมีความสมเหตุสมผลเพียงข้อเดียวจากข้อซักถามจำนวน 8 ข้อตามสถิติขอเปิดอภิปรายทั่วไป ส่วนการใช้เหตุผลของคณะรัฐมนตรีมีความสมเหตุสมผลทุกข้อ คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน สำหรับประเด็นเรื่อง “ความจริง” กับคำอภิปราย ส.ส. ฝ่ายค้านบางส่วนอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” ในขณะที่คณะรัฐมนตรีทุกคนอภิปรายด้วย “ความจริง” คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน ส่วนประเด็นเรื่องการละเมิดระเบียบข้อบังคับ ส.ส. ฝ่ายค้านบางคนละเมิดระเบียบข้อบังคับของการอภิปราย แต่ไม่มีคณะรัฐมนตรีคนใดละเมิดระเบียบข้อบังคับดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน โดยสรุปการอภิปรายทั่วไป ครั้งนี้ คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ 24 พ.ศ. 2522 รูปแบบคำอภิปรายมี 2 ลักษณะคือ การซักถาม-คำตอบชี้แจง และการกล่าวหา-การโต้ตอบข้อกล่าวหา ผลการศึกษาไม่พบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีอภิปรายด้วย “ความไม่จริง” หรือ มีการละเมิดระเบียบข้อบังคับ สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลนั้น ส.ส. ฝ่ายค้านมีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากกว่า โดยสรุป การอภิปรายทั่วไป ครั้งนี้ ส.ส. ฝ่ายค้านปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่าคณะรัฐมนตรี

การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ 45 พ.ศ. 2542 รูปแบบคำอภิปรายเป็นการกล่าวหา-
การโต้ตอบข้อกล่าวหา ผลการศึกษาพบว่า ส.ส. ฝ่ายค้านและคณะรัฐมนตรีอภิปรายด้วย
“ความจริง” และ มีการละเมิดระเบียบข้อบังคับมาก สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการใช้เหตุผลนั้น
คณะรัฐมนตรีมีการใช้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากกว่า โดยสรุป การอภิปรายทั่วไป ครั้งที่
คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) สูงกว่า ส.ส. ฝ่ายค้าน

โดยสรุป ในการอภิปรายทั่วไป ครั้งที่ 16 และครั้งที่ 22 ทั้ง ส.ส. ฝ่ายค้านและ
คณะรัฐมนตรีอภิปรายอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของตน แต่ในการอภิปราย
ทั่วไป ครั้งที่ 45 ทั้ง 2 ฝ่ายอภิปรายอย่างขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) แนวโน้ม
ของลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้ สะท้อนอย่างแจ่มชัดถึงธรรมชาติของการเมืองไทย ที่นับวัน
จะฝักฝ่ายพรรคการเมืองมากขึ้น ในขณะที่การทำงานร่วมกันของพรรคการเมืองกลายเป็นการ
แข่งขันที่ผู้ชนะจะได้ครอบครองทุกสิ่ง

สำหรับการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (responsibility) ของหนังสือพิมพ์
ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวิเคราะห์ 2 ข้อ ดังนี้

- 1) ข่าวกำอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรของหนังสือพิมพ์ต้องถูกต้องและเป็นความจริง
- 2) ไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงที่อภิปรายใน

สภาฯ

ผลการศึกษาพบว่า ข่าวน้ำส้มพืชม์ของการอภิปรายทั่วไป มี 5 ลักษณะ ดังนี้คือ

- 1) ภาพข่าว 2) ข่าวไฮไลท์ 3) พาดหัวข่าว 4) เกริ่นนำข่าว และ 5) เนื้อข่าว

ผลการศึกษาพบว่า การรายงานข่าวการอภิปรายทั่วไป หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่ (responsibility) รายงานที่เป็นภาพข่าว ข่าวไฮไลท์ และเนื้อข่าว มีความตรงกันกับ
เหตุการณ์ข่าวของการอภิปรายทั่วไป ส่วนพาดหัวข่าวและเกริ่นนำข่าว หนังสือพิมพ์ขยายความ
จน “เกินจริง” เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม ข่าวยังไม่คลาดเคลื่อนจากความจริง
และยังคงมีความตรงกันกับคำอภิปรายของการอภิปรายทั่วไป ในรัฐสภา